

Ipar Euskal Herrian euskara indarberritzeko hizkuntza politika

Mahai-ingurua

BIDART, Jojo
Moderatzailea

Mintzalariak:

MAITIA, Frantxua
EEPko lehendakaria

INDO, Paxkal
Seaskako lehendakaria

BORTHAYROU, Jakes
AEK

JOSIÉ, Joné
Kontseilua

BETBEDER, Titto
Euskal Irratietako zuzendaria

Galdea: Inkesta soziolinguistikak egiten direnetik ohartzen gara, hemen Iparraldean, euskaradunen kopurua eta proportzio beti apaltzen ari dela, 1991n %28 ziren eta 2011n %21,5. Hizkuntza Politikak bere helburuak betetzen ote ditu Iparraldean? Zertan ezarri behar da lehentasuna?

Frantxua Maitiarentzat egoera berrikustea merezi du: adin klase zaharretan direlako euskaradun gehienak atxemaiten eta horiek desagertzen ari dira urtetik urtera, bestalde euskararen transmisioak huts gune bat izan du denboran eta horregatik Euskararen Erakunde Publikoak xutik ezarri duen hizkuntza politikaren helburu nagusitzat hartu du «haurrak eta gazteak hiztun osoak bilaka araztea». EEPko lehendakariarentzat eskoletan

egin lana ari da bere fruitua emaiten eta, gaur egun, ikasle gazteenen gehiengo batek %58 sistema elebiduneko erakaskuntza segitzen du, %42 zirelarik duela 5 urte.

Landua den beste arloa da euskararen erabilpena sustatzea: bai hiri edo herri elkargoetan lanean ari diren euskara teknikarien sarearen bidez, bai eta ere zerbitzu publikoetan edo parapublikoetan gogoetatzen ari denaren bidez.

Azkenik, EEPk laguntza teknikoa eta juridikoa eskaintzeaz gain, diru-laguntzak ere banatzen ditu bere diru-kontua bikoiztu baita azken 5 urteetan (3,35 milioi eurokoa gaur egun) eta hitzarmenak finkatuak ditu, Eusko Jaurlaritzarekin batean, euskararen eragile nagusiekin.

F. Maitiaren ustez, hasiera batean elkar-teeri esker lortu da euskararen salbatzeko beharrezkoa zen egituraketa minimoa eta orai politika publikoak du segida hartu behar. Politika horren eraginez pentsatzen baitu inkesta soziolinguistikoetan agertzen ez diren 16 urte petikakoetan eragin handiago ukanen duela! Geroak erranen! Eta biharko desafioa izanen da kanpotik etorritako jendeen euskalduntzea, konduan hartuz Iparraldeko gehiengo handi batek atxikimendu azkarra duela euskararekiko.

Jakes Borthayrou:

AEKko erakasle eta aspaldiko militantearentzat, azken urteetan aintziamenduak izan dira bai herri mugimenduari esker bai eta erakunde politikoeri esker, baina «arbolak ez du oihana gorde behar», gehiago dena Jakesentzat orohar «brikolatzen» edo txintxuketan baizik ez gira ari. Egoera aldatu nahi bada beste zerbaitegin behar da.

Jakesentzat, emanak diren datuen arabera, erritmo horretan segituz harkada asko edo berdin mendeak beharko dira, herri honetan, gehiengoan izan dadin euskaldun.

AEK-k parte hartu baitu, Garapen Kontseiluaren baitan azken urtean egin diren gogoetetan, Kultura eta Hizkuntza lantaldean egin dignosiak bi gauza argi erakusten ditu: alde batetik, hizkuntza alorrean lege babesa ezin-

bestekoa dela, eta bestetik, hizkuntza politika kudeatzeko Ipar Euskal Herriak bere instituzioa, hots, Lurralde Elkargoa, beharrezkoa dela.

Lantaldeak azpimarratu duenez, beste faserat pasatzeko euskararen eskaintza orokortu behar da bai erakaskuntzan, bai eta erabilpenean ere. Horretarako baliabide ekonomikoak ere beharrezkoak dira eta oraiko diru kontua ainitzez inportanteagoa behar da.

Azkenik, helduen erakaskuntzari doakionez, hiztunen sortzeko beranta aipatu du Jakesek, instituzioetatik gogoeta orokorra egin eta mezua argia zabaldu behar duela.

Paxkal Indo Seaskako lehendakariak, Iparraldeko jende gehiengoak gizarte eskualdun batean bizi nahi duela oroitarazi ondoan, herri mugimenduaren lanaren ondorioa azpimarratu du, inkestek erakusten duten euskaradunen adin-kurba berritz goitiarazteko ikastolek eragin zuzena ukan dutela adieraziz.

«UNESCOk dio, hizkuntza baten salbatzeko, jendartearen %30 hizkuntza horren erabiltzaile izan behar dela. Horretarako, gure lurraldean, murgiltze eredia zabaldu behar dela uste du Paxkalek eta ondoko 10 urtetako apostua da elebidun sarean dauden haurrak murgiltze ereduko hautua egin dezaten, hizkuntza politikaren bidez euskararen erakaskuntzaren eskaintza orokortuz eta hobetuz.»

Ttitto Betbeder:

«Euskal Herrian, Iparraldea da hiztun kopurua galtzen segitzen duen eskualde bakarra. Denbora berean, ezagupen instituzionalik ez duen eta euskararentzat lege babesik ez duen lurralde bakarra da».

Errealitate hori erakutsi ondoan, 16/25 urte artekoen berreuskalduntzearen erantzule zuzena herri mugimendua dela argi du Ttittok.

«Geroari begira, euskararen erabilpena sustatzen duten guneen azkarzea izan behar da hizkuntza politikaren lehentasuna. Krisia denboran hautuak egitekotan eta efikazitatearen izenean, hobe da euskararen indar-

guneen azkartzea osoki erdaraz ari diren guneetan euskara pixka bat ager-
raraztea baino».

«Bururatzeko, euskaraz ari diren hedabideen artean egitura bat sortzen
ari gira, instituzioek emaiten ez duten baliabide ekonomiko berria elgarre-
kin aurkitzeko».

Jone Josié:

Euskararen normalizaziorako hizkuntza politika beharrezkoa dela
oroitarazi ondoan, gaur egun, hemen Iparraldean gauzatzen ari dena ezin-
bestekoa bainan mugatua dela erran digu Jonek, eta hizkuntza politika
eraginkorrago bat lortzeko eskas diren 11 puntu zehatzu: administrazioa
integratuz, helburu eta epeak zehaztuz, instituzio eta herri mugimenduen
arteko konplizitatea sustatuz, espazio euskaldunak lagunduz. Hots, hiz-
kuntza eskubideen bermea segurtatu eta hizkuntzaren erabilera normali-
zatuko lukeena.

Euskararen kaltetan ezagutzen dugun diglosia egoeratik ateratzeko
«estatus egokia» emanez euskarari: gure lurraldean, euskararen ofizial-
tasuna onartuz.

Eginak izan diren aurkezpen eta oharren ondotik bi galde:

- Euskararen erakaskuntzaren eskaintza orokortu behar dea Iparraldeko
eskola guzietan?
- Lege bat beharrezkoa dea euskararentzat?

Frantxua Maitia:

«Frantziako presidentak hitz eman du Eurokarta «berretsi» edo aplikatu-
ko zuela. Horretarako Konstituzio aldaketa eginen da eta, egiten bada, hiz-
kuntza lege bat izanen da».

«Ez dut uste lege batek hemen egiten duguna baino gehiago ekar lezakee-
nik, bainan egia da hemengo egin moldeak segurtatuak ditaizkeela».

2014tik goiti, *Pays* egitura ez gehiago izanez, Iparraldearen geroa ez dela argi ikusten erran dauku Frantxua Maitiak, eta denak borrokatu behar garela instituzio berri bat ukaiteko. «Horrek ez digu gure legeen egiteko ahalmena emanen bainan hizkuntza politika gauzatzen lagundu lezake» segitu du erranez.

Maitiarentzat, euskararen aldeko motibazioaren azkartzeari eman behar da lehentasuna. Jendeen borondatearekin lanean segitu beharko baita, Euskararen Erakunde Publikoko lehendakariarentzat.

Paxkal Indo:

«Nahiz eta Eurokartaren aplikatzea Hollande lehendakariaren promesa izan den, ez dut uste lortuko dugunik. Gezurretan ari dira 1981ean bezala».

Jakes Borthayrou:

«Korsikeraren koofizialtasunarekin gertatzen ari dena interes handiz segitzen dugu. Nahiz ez duen lege baten indarra ukanen, aurrerapauso handia daitaie eta horrek erakusten digu, lurralde batean, hizkuntzaren estatutua eta egitura instituzionala lotuak direla».

«Frantses legean agertzen den esperimintatzeko eskubidea erabiliz, Eurokarta esperimintatzen ahal genuke, hemen Iparraldean, bainan horretarako tresna instituzionala beharrezkoa dugu».

Jone Josié:

«Frantses legean eskualdeko hizkuntzak Frantziako ondare bezala aipatuak dira, bainan artikulu sinbolikoa gelditzen da. Orain koherentziaz jokatzea galde egiten dugu podere publikoari, urrats konkretuak beharrezkoak dira».